

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

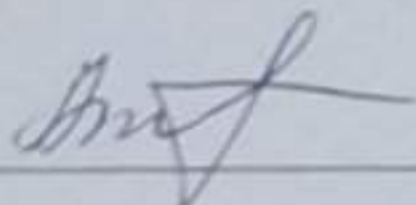
Министерство образования и науки Республики Дагестан

Администрация МР " Магарамкентский район "

МКОУ "Бут- Казмалярская СОШ"

РАССМОТРЕНО

на заседании МО
учителей начальных
классов

Исмаилова А.К.

[Приказ №1]
от «[24]» [08] [2023] г.

СОГЛАСОВАНО

Зам. директора по УР

Мамедяров М.Э.

УТВЕРЖДЕНО

Директор школы

Г.ААбдуллаев

[Приказ №55]
от «[28]» [08] [2023] г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной (лезгинский) язык»

для обучающихся 4 класса

с. Бут-Казмаляр 2023г.

тахминан рабочий программади муаллимриз сергьятар гегьеншарзава
яратмишунин рекьяй сифте кьил кутадай бажарагьвал гузва, абуруз чпиз
хьсан акур учебный план, программа, учебный пособиар, методический
пособиар, чирвилер гунин кьайдаяр ва рекьер хкядай мумкинвилер жезва.

Сифтегьан школада «Лезги чIал» чирун патал 288 сят чара авунва.

1 – классда – 84 сят: абурукай 69 сят кIелиз-кхьиз чирунин девирдиз
(гьяфтеда 3 сят, 23 кIелунин гьяфте), 15 сят «Лезги чIал» учебный
предметдиз (3 сят, 5 кIелунин гьяфте) ганва.

2 – 4 классра – 204 сят: гьар са классда – 68 сят (гьяфтеда 2 сят, гьар са
классда 34 кIелунин гьяфте) тухуда.

ГЪАВУРДА ТВАДАЙ ЧАР

«Лезги чӀал» учебный предметдин тахминан рабочий программа сифтегъан умуми образованидин рекъяй Гьукуматдин федеральный образовательный стандартрин (ФГОС), сифтегъан умуми образованиди гун гуьзлемишзавай Истемишунрин бинедаллаз туькӀуьрнавайди я.

«Лезги чӀал» учебный предмет чирун аялар чӀалан кьурулушдихъ ва адан правилаьрихъ галаз танишаруналди, гъа чӀалал рахаз алакьунин чарасуз вердишвилер кутуналди сергьятламиш жезвач. И предметди школьникдик вич уьлкведин гражданин тирди чирунин, адан дуьньядиз килигунин тегьер арадал гьунин карда, чирвилер къачуз, вичин кӀвалах тешкилиз алакьунин, гьвечӀи классра кӀелзавай аялриз ахлакьдинни образованидин тербия гунин карда важиблу роль къугъвазва. «Лезги чӀал» учебный предметди Дагьустандин чӀалариз ва культурадиз талукъ майдандин садвилин ва жуьреба-жуьрвилин гьакьиндай, чӀал милли къанажагьдин асул бине тирдан гьакьиндай сифтегъан чирвилер гунин рекъяй, рахунин ва кхьинин чӀал гегьеншарунин, масадахъ галаз рахунин алакьа хуьз алакьунин мумкинвилер гегьеншарун; ахлакьдинни гуьзелвиллиз кьимет гуз алакьунин гьиссер мягькемарунин ва яратмишунин кӀвалахдал машгьул хьунин алакьунар гегьеншарунин рекъяй еке везифа тамамарзава.

Школада лезги чӀал чирунихъ гьам практикадин, гьам илимдин жигьетдай еке метлеб ава. Школадиз сифте къвезвай аялдиз дидедин чӀал чизва, ада вичин рахунра чӀалан гьазур формаяр ишлемишзава. Вич элкьуьрна кьунвай тӀебиатдинни яшайишдин винел ада тухванвай гуьзетунар, адан фикирда дидед чӀалан гафарин, ибарайрин кӀалубда гьатнава. Школада кӀелунин нетижада абур мадди вилик фида. Лезги чӀал чирунин кӀвалах грамматикадай дерин чирвилер гунин, аялрин чӀал девлетлу авунин, гафарин къадар артухар авунин, кхьинра ва рахунра ачухдиз жуван

фикирар лугъунин вердишвилерни алакьунар кутуниз табиарун лазим я. Гьелбетда, гьа са вахтунда аялриз тербия гунин месэлаярни рикелай ракьурна виже къведач. Дерин чирвилер гунихъ галаз сад хьиз, дидед члал чирунин карда аялар жуван халкъ ва хайи Ватан клан хьунин, амай вири халкъариз гьуьрмет авунин руьгьдаллаз тербияламишун лазим я. Сифтегьан классра дидед члал чирунихъ еке метлеб ава. Ада сифтегьан классра клелзавай аялрин акьул тамам хьуниз ва еридин жигьетдай агалкъунар цийи дережадиз хкажунин карда куьмек гузва. Сифтегьан школада къазанмишай вири чирвилер мягькем дибдиз элкьезва, ада гьар са клелзавай аялдиз школадин юкъван звенода къезвай тарсар агалкъунралди чирдай мумкинвал таъминарунин мураддалди клелиз, кхьиз, ачух члалан, зегьметдин вердишвилерин бинеяр кутаз куьмек гуда. И чирвелер гележегдин уьмуьрдани лазим авайбур жезва.

Сифтегьан классра дидед члал ихътин *мурадар* къилиз акьудун патал чирзава:

– лезги члалан муаллим хайи члал чирунив ихътин къилин мурад рикле аваз эгечлна кланда: аялар Ватан, хайи чил, халкъ клан хьунин ватанпересвилин руьгьдалди тербияламишун;

– школада гьвечли классра клелзавай аялри дидед члалан илимдикай лазим къадарда чирвилер къачуна кланда, халкъдин уьмуьрда члалан метлебдикай, дидед члал вилик финикай, адан клел-кхьин арадиз атуникай, милли культура виниз тир дережайриз хкаж хьуникай, лезги члала Дагъустандин маса члаларин арада къазвай чкадикай, урус члалан таъсирдикай малуматар чир хьун лазим я;

– аялрин рахунар девлетлу ва гегьеншарунин, гьалатлар квачиз дуьз кхьиз чирунин винел клвалахун. И чирвилер вири чеб-чпихъ галаз клевелай алакьада аваз гун;

– лезги члалан тарсара аялар дидед члалан илимдин жигьетдай сифтегьан чирвилерин гьавурда хьун: фонетикадин (сесерин жигьетдай члал туьклуьр хьунин), графикадин, лексикадин (члала авай вири гафарин), морфемикадин,

морфологиядинни синтаксисдин; чӀалан кьилин уьлчмейрикай чирвал хьун, абурун лишанар ва ишлемишунин кьетӀенвилер фикирдиз гьун; рахунра лезги литературный чӀалан кьайдайрикай менфят къачуз хьун (орфоэпиядин, лексикадин, грамматикадин, орфографиядин, кхьинра живи ял кьунин лишанар эцигун гьа лишанар эцигунин кьайдаяр) ва чӀалан адет хьанвай кьайдаяр;

– лезги халкъдин арада важиблу алакьадин алат тирди чир хьун, кӀелзавайбурувай лезги чӀалалди чпин фикирар ачухдиз лугьуз хьун, литературный лезги чӀалалди савадлудаказ рахаз ва кхьиз, гаф вичин чкадал кутугайвал ишлемишиз чирун ва вердишарун.

Тахминан рабочий программа арадал гьунин метлеб – им сифтегьан классрин муаллимдиз методикадин рекьай «Лезги чӀал» программа арадал гьуниз куьмек гун я, чебни Гьукуматдин федеральный образовательный стандартрин бинедаллаз туйкӀуьрнавайбур хьун лазим я.

Тахминан рабочий программади муаллимдиз ихьтин мумкинвилер гуда:

1) лезги чӀалан тарс кьиле тухудайла, цӀийи кьайдадин эгечӀунин тегьердикай менфят къачуналди личностдин (хсуси) метапредметдин арада авай алакьайрин ва предметдин نتیжаяр кьиле тухун, Гьукуматдин федеральный образовательный стандартрин бинедаллаз сифтегьан классра чирвилер гунин кьайдайра къалурнавайвал;

2) «Лезги чӀал» учебный предметдин гьар йисан чирвилер къачунин кьайда тайинарун ва планламишнавай чирвилерин نتیжайрин туйкӀуьр хьунин тегьер (кьурулуш) къалурун, Гьукуматдин федеральный образовательный стандартрал, сифтегьан классра чирвилер гунин программадал бинеламиш хьана;

3) календардинни тематикадин планирование, гьар са классдин хсусивилер ва кьетӀенвилер фикирда кьуна, меслят къалурнавай паюниз/темадиз талукьарнавай вахт ишлемишна,

арадал гъун.

«Лезги чӀал» учебный предметдин тахминан рабочий программа гъавурда твадай чарчикай, чирзавай тарсунин метлеб ачухаруникай, тарсунин умуми характеристикадикайни نتیжайрикай ва тематикадин планированидикай ибарат я.

Гъавурда твадай чарчи предмет чирунин умуми мана-метлеб ачухарзава, аялрин фагъум-фикир авунин алакьунар вилик тухун малумарзава; учебный пландин къурулушда лезги чӀалан ва литературадай кӀелунин чка тайинарзава, арадал къвезвай نتیжайар ва тематикадин планированидин къурулуш ачухарзава.

Чирунин мана-метлеб рахунин кӀвалахдин жуьрейрикай ибарат я. Абурук: яб акалун, рахунар, кӀелунар, кхьинар ва мсб. акатзава. Вири и къайдаяр сифтегъан классрин ученикрив къадайвал ганва.

Нейтижайрик личностдин (хсуси) نتیжайар, метапредметдин арада авай алакьайрин نتیжайар ва гъакӀни сифтегъан классра кӀелзавай аялрин гъар йисан предметрин نتیжайар акатзава.

Тематикадин планированида вири паярин программадин манадин гъал къалурзава, ийизвай кӀвалахдин лишанар, лайихлувилер ва кимивилер ачухарзава, гъар са раздел ахтармишдайла ишлемишна кӀанзавай методрикай ва кӀалубрикай рахазва. Ибурун жергедай яз, тематикадин планированида чара тир (дифференцированный) чирвилер тешкил авунин къайдаярни ганва.

Программади ахтармишна кӀанзавай материалдин къадар гъар са классдиз тайинарда, курсунин паяр ва темаяр чирун патал тахминан сятерин къадар гуда ва гъакӀни меслят къалурнавайвал галай-галайвал сад-садан гуьгъуьналлаз чирна кӀанзавай темаяр, сифтегъан классрин школьникрин дуьз фикирунрин истемишунрив ва къатӀунривни яшдив къурвал къалурнава.

Алай девирдин школада кьиле физвай дегӀишвилери кӀелзавай аялар датӀана вилик тухунин месэла кьилинди яз тайинарзава ва са гъи дережада ятӀани аялрин, муаллимдин, школадин азадвал фикирда къазва. Иниз килигна

№п/п	Тарсунин кьил	
1	Гаф.Предложение. Текст (тикрарун)	К/валин к/валах
2	Сесер ва гьарфар (тикрарун)	У.12,ч.7
3	Гафунин кьагI маса цIарцIиз акьудун	У.29,ч.11
4	Гужлу ва зайиф сесер. Лабиал сесер	У.37,ч.14
5	Гафунин туькIуьр хьун	У.48,ч.16
6	Ибара (гафарин жуьтер)	У.56,ч.19
7	Предложенидин кьилин членар. Сказуемое	У.67,ч.23
8	Подлежащее	У.77,ч.27
9	Предлож. кьвед лагьай дережадин членар. Дополнение	У.82,ч.28
10	Диктант	У.91,ч.32
11	Определение	
12	Обстоятельство	У.98,ч.35
13	Простой гегьенш ва гегьенш тушир предложенияр	У.103,ч.38
14	Предложенидин са жинсинин членар	У.112,ч.40
15	Изложение	У.124,ч.47
16	Союзар квай ва квачир са жинсинин членрин арада запятой	У.136,ч.53
17	Сложный предложенидикай умуми малумат	У.154,ч.62
18	Сложный предложенида пунктуациядин лишанар	У.159,ч.64
19	Текст. Текстинин тема. Текстинин кьил	У.168,ч.69
20	Текстинин план. Текстинин кьилин фикир	У.177,ч.76
21	Текстерин жуьреяр	У.184,ч.80
22	Диктант	
23	Существительное тикрарун	У.190,ч.84
24	Существительнияр падежриз дегиш хьун	У.201,ч.88
25	Дибдин падежрин тIварар ва суалар	У.209,ч.90
26	Асул падеж	У.212,ч.92
27	Актив падеж	У.218,ч.95
28	Талукьвилин падеж	У.225,ч.98
29	Гунугин падеж	У.232,ч.101
30	Изложение	
31	Са слогдин суш-яр падежриз дегиш хьун	У.243,ч.104
32	Актив падеждин эхирдиз -уни-, -ади, -еди кьведай существительнияр	У.247,ч.106
33	Вал суффикс галай существительнияр	У.255,ч.108
34	Вал суффикс квай суш-яр гзафвилин кьадарда	У.261,ч.111
35	Асул падежда гзафвилин кьадардин эхирдиз -ар, -яр кьведай сушествит.	У.264,ч.113
36	Актив падеждин эхирда йри аваз кхьидай суш-яр	У.280,ч.119
37	Гзафвилин кьадарда эхирда кьве р кьведай суш-яр	У.287,ч.122
38	Существительное тикрарун патал тапшуругьар	У.292,ч.124
39	Прилагательное	У.299,ч.127
40	Прилагательнийрин теквилин ва гзафвилин кьадар	У.307,ч.130
41	Прилагательнияр гзафвилин кьадарда эхирда у гьарф хвена кхьин	У.313,ч.133

42	Прилагателнияз дибдин падежриз дегиш хьун	У.319,ч.135
43	Прилагателнийрин эхирар дуьз кхьин	У.324,ч.137
44	Прилагательное тикрарун патал тапшуругьар	У.329,ч.139
45	Диктант	
46	ТIварцIизвезар	У.337,ч.143
47	ТIварцIизвезар падежриз дегиш хьун	У.344,ч.146
48	ТIварцIизвезрин эхирар дуьз кхьин	У.356,ч.152
49	Изложение	
50	Глагол	У.365,ч.156
51	Глаголдин асул форма	У.369,ч.158
52	Глаголдин асул форма падежриз дегиш хьун	У.380,ч.161
53	Асул формада авай глаголрин эхирар дуьз кхьинин кьайдаяр	У.387,ч.165
54	Глаголдин мурадвилин форма	У.393,ч.168
55	Глаголдин инкарвилин форма	У.400,ч.171
56	Куьмекчи глаголар	У.410,ч.176
57	Глаголар тикрарун патал тапшуругьар	У.416,ч.178
58	Диктант	
59	Йисан кьене кIелайбур тикрарун. Сесер ва гьарфар	У.423,ч.182
60	Ибара. Предложение	У.475,ч.186
61	Текст	У.452,ч.194
62-68	ЧIаян паяр	